

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

Sisäisen tarkastuksen toimintaohje

Sisällys

1. Sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen tarkoitus	2
2. Sisäisen tarkastuksen tarkoitus	2
3. Sisäisen tarkastuksen järjestäminen hyvinvointialueella	2
4. Asema, valtuudet ja vastuut	2
5. Eettiset toimintaperiaatteet	3
6. Tavoitteet	4
7. Tehtävät	4
8. Toiminnan suunnittelu	5
9. Työmenetelmät	5
9.1 Tarkastustoimeksiannon toteuttaminen	6
9.1.1 Suunnittelu	6
9.1.2 Tarkastustyön toteuttaminen ja sen dokumentointi	6
9.1.3 Raportointi	7
9.1.4 Julkisuus	7
9.1.5 Seuranta	7
9.2 Konsultointitoimeksiannon toteuttaminen	8
9.3 Dokumentaation arkistointi	8
10. Raportointi hallitukselle ja ylimmälle johdolle	8
11. Sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen koordinointi	8
12. Sisäisen tarkastuksen ammattitaito ja laadunvarmistus	9
13. Voimaantulo	9

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

1. Sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen tarkoitus

Toimintaohje määrittelee Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen tarkoituksen, toimivallan ja vastuut sekä keskeiset toimintaperiaatteet, aseman organisaatiossa, toiminta-alueen ja tietojen saantioikeuden.

2. Sisäisen tarkastuksen tarkoitus

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista tarkastus- ja konsultointitoimintaa, joka on luotu tuottamaan lisäarvoa hyvinvointialueelle ja parantamaan sen toimintaa.

Sisäinen tarkastus tukee hyvinvointialuetta ja sen ylintä johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation sisäisen valvonnan, riskienhallinnan sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän tuloksellisuuden ja tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

3. Sisäisen tarkastuksen järjestäminen hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen sisäisestä tarkastuksesta vastaa sisäinen tarkastaja. Hyvinvointialueella ei ole useita sisäisiä tarkastajia tai erillistä sisäisen tarkastuksen johtajaa, joten mahdolliset hänelle alan standardien mukaisesti kuuluvat vastuut tai tehtävät kuuluvat sisäiselle tarkastajalle. Tuloksellisen sisäisen tarkastuksen varmistamiseksi sisäinen tarkastaja hyödyntää tarvittaessa muita hyvinvointialueen sisäisiä tai ulkoisia resursseja. Ulkopuolisia asiantuntijapalveluita voidaan hankkia esimerkiksi täydentämään väliaikaista resurssivajetta tai puuttuvaa erityisosaamista, mutta silloinkin vastuu tuloksellisen sisäisen tarkastuksen ylläpitämisestä säilyy hyvinvointialueella. Sisäisen tarkastaja vastaa ostopalveluiden koordinoinnista ja laadunvalvonnasta. sisäisen tarkastuksen ostopalveluiden osalta sisäisen tarkastuksen tulee arvioida palveluntuottajan ammattitaitoa, riippumattomuutta ja objektiivisuutta.

4. Asema, valtuudet ja vastuut

Asema. Sisäinen tarkastus toimii toiminnallisesti ja hallinnollisesti hyvinvointialuejohtajan alaisuudessa. Sisäisen tarkastuksen kohteena voivat olla

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

hyvinvointialueen kaikki toiminnot, toimintayksiköt ja tytäryitykset. Myös hyvinvointialueen kolmannelta osapuolelta hankitut palvelut ja niiden tuottaminen kuuluvat sisäisen tarkastuksen toiminta-alueeseen siinä laajuudessa kuin palveluntoimitussopimuksissa on määritelty ja valvontaa ei ole sisällytetty muille viranhaltijoille. Sisäinen tarkastus ei kuitenkaan vastaa tarkastusoikeuden sisällyttämisestä esimerkiksi palveluntoimitussopimuksiin.

Valtuudet. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus viivytyksettä saada toimeksiantojansa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat salassapitosäännösten estämättä, oli tieto kenellä ja missä muodossa tahansa. Lisäksi se on oikeutettu saamaan toiminnoilta, toimintayksiköiltä ja tytäryityksiltä tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellista apua. Tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi sisäisellä tarkastuksella on läsnäolo- ja puheoikeus mm. kaikkien johtoryhmien kokouksissa sekä muissa tiedonsaannin kannalta tarpeellisissa tilaisuuksissa.

Vastuut. Sisäisellä tarkastajalla on asiantuntijavastuu työstään. Tarkastus- ja konsultointitoiminnan riippumattomuuden turvaamiseksi sisäisellä tarkastuksella ei ole toiminnallista vastuuta arvioinnin kohteena olevista toiminnoista, eikä sillä ole oikeutta osallistua näiden toimintojen päätöksentekoon.

Hallituksen vastuu. Hallitus vastaa tarkoituksenmukaisen sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen, riskienhallinnan sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän olemassaolosta. Hallitus yhdessä hyvinvointialuejohtajan kanssa vastaa sisäisen tarkastuksen toiminnan tarkoituksenmukaisesta arvioinnista.

Johdon ja henkilöstön vastuu. Hyvinvointialuejohtaja ja muu toimeenpaneva johto vastaa sisäisen valvonnan, riskienhallinnan sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän suunnittelusta, toteuttamisesta ja seurannasta yhdessä henkilöstön kanssa.

5. Eettiset toimintaperiaatteet

Sisäinen tarkastus noudattaa toiminnassaan yleisesti hyväksytyjä sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja ja eettisiä periaatteita. Sisäisen tarkastuksen keskeiset toimintaperiaatteet ovat rehellisyys, objektiivisuus, luottamuksellisuus ja ammattitaito.

Sisäinen tarkastaja suorittaa tehtävänsä siten, että hyvinvointialueen arvot osaltaan ohjaavat hänen työtään. Sisäinen tarkastus on riippumaton tarkastettavista toiminnoista, ja sisäisen tarkastajan edellytetään olevan työssään objektiivinen.

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

(Sisäisen tarkastuksen tehtävien suorittamisessa otetaan huomioon hallintolain (434/2003) esteellisyysäännökset.)

Sisäisen tarkastajan on käytettävä työssään saamaansa tietoa harkiten ja varovasti sekä hyvinvointialueen salassapitokäytäntöjä ja luokittelua noudattaen. Tietoja ei saa käyttää henkilökohtaisen edun tavoittelemiseksi eikä tavalla, josta voi olla haittaa hyvinvointialueelle.

6. Tavoitteet

Sisäisen tarkastuksen tavoitteena on tuoda hyvinvointialueelle lisäarvoa edistämällä sen toimintavarmuutta. Toimintavarmuudella tarkoitetaan sitä, että

- hyvinvointialue noudattaa lakeja, säännöksiä ja sopimuksia
- hyvinvointialue toimii valtuuston, hallituksen ja ylimmän johdon linjausten ja päätösten mukaisesti
- hyvinvointialue tunnistaa tavoitteiden saavuttamista uhkaavat keskeiset riskit ja hallitsee ne tarkoituksenmukaisella tavalla
- hyvinvointialue saavuttaa tavoitteensa
- hyvinvointialue tekee päätökset oikeiden, riittävien ja oikea-aikaisten tietojen perusteella
- hyvinvointialue toimii tehokkaasti ja taloudellisesti
- hyvinvointialueen omaisuus on turvattu.

Sisäisen tarkastuksen sisäisenä tavoitteena on, että sen osaaminen, toimintatavat, työmenetelmät ja palvelut ovat kansainvälisesti korkeatasoiset. Sisäinen tarkastus asettaa omat tavoitteensa niin, että ne ovat linjassa hyvinvointialueen tavoitteiden kanssa.

7. Tehtävät

Sisäisen tarkastuksen ensisijaiset toimeksiantajat ovat hyvinvointialueen hallitus sekä hyvinvointialuejohtaja. Muita sidosryhmiä ovat hyvinvointialueen toimialuejohtajat, johtoryhmä, keskitettyjen palveluiden johtajat, tytäryhtiöiden toimitusjohtajat ja organisaation muu henkilöstö sekä tilintarkastajat.

Sisäinen tarkastus tuottaa asiantuntijapalveluita sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja johtamis- ja hallintojärjestelmän näkökulmasta. Näitä palveluita ovat

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

- arviot toiminnasta, yksiköstä, prosessista, projektista, järjestelmästä, työmenetelmästä, tms.
- kokonaisarviot organisaation sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta sekä johtamis- ja hallintojärjestelmästä
- kehittämisehdotukset ja toimenpidesuosituks
- selvitykset, kannanotot ja lausunnot
- muut erityistoimeksiannot

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on palveluillaan tuottaa toimeksiantajilleen ja muille sidosryhmilleen päätöksenteon tueksi perusteltuja tuloksellisuus- tehokkuus-, toimivuus-, riittävyys- ja luotettavuusnäkökohtia, mutta niiden toteuttamisesta päättää kohteesta vastuussa oleva johto, viime kädessä toimeksiantajat.

8. Toiminnan suunnittelu

Sisäisen tarkastaja laatii ja esittelee vuosittain sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelman ja resurssitarpeet hyvinvointialuejohtajan ja aluehallituksen hyväksyttäväksi.

Toimintasuunnitelma perustuu dokumentoituun riskiarviointiin. Sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelma laaditaan niin, että siinä otetaan huomioon muun organisaation suunnittelun tulokset sekä hallituksen ja toimeenpanevan johdon tarpeet, aikaisemmat sisäisen tarkastuksen havainnot sekä tilintarkastajien suunnitelmat. Toimintasuunnitelmassa varaudutaan myös yllättäen esiin tulevien tehtävien hoitamiseen.

Hyväksytystä suunnitelmasta ja sen merkittävistä muutoksista tiedotetaan hyvinvointialueen johtoryhmälle.

9. Työmenetelmät

Palveluiden tuottamiseen käytetään tarkastus- ja konsultointimenetelmiä.

Tarkastus on arviointi- ja varmistustoimintaa, joka sisältää havaintojen kokoamista ja analysointia, jonka pohjalta tehdään johtopäätöksiä ja suosituksia toiminnan kehittämiseksi. Sen tarkoituksena on tuottaa johdolle riippumaton arvio tarkastuskohteen tilasta.

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

Konsultointi on neuvonanto- ja muuta sen luonteista toimintaa. Konsultointimenetelmiä ovat muun muassa neuvonta (ml. yksittäiset kannanotot ja kommentit), itsearviointien ohjaus ja koulutus sisäisen tarkastuksen asiantuntemuksen alueella. Esimerkiksi kehityshankkeissa sisäinen tarkastus voi olla edustettuna johto-, projekti- tai tukiryhmässä mutta ilman operatiivista vastuuta.

9.1 Tarkastustoimeksiannon toteuttaminen

Tarkastustoimeksiannon vaiheita ovat tarkastuksen suunnittelu, tarkastustyön toteuttaminen, raportointi ja seuranta.

Sisäinen tarkastus määrittelee ja tarpeen mukaan dokumentoi arviointi- ja varmistustoimintansa suunnittelua, tarkastustyötä ja raportointia koskevat, alempaan esitettyä tarkemmat menettelytavat.

9.1.1 Suunnittelu

Tarkastusta varten laaditaan kirjallinen, tarkastuskohteen alustavaan riskien arviointiin pohjautuva työsuunnitelma, johon sisältyvät ainakin tehtävän laajuus ja rajoitteet, tavoite, aikataulu ja käytettävät resurssit sekä menetelmät. Työsuunnitelma käydään keskeisiltä osin läpi tarkastuskohteen vastuuhenkilöiden kanssa aloituskeskustelussa.

9.1.2 Tarkastustyön toteuttaminen ja sen dokumentointi

Tarkastuskohteesta hankitaan tietoa esimerkiksi tutkimalla asiakirjoja, analyttisin menetelmin, tekemällä testauksia, havainnoimalla ja haastatteluilla. Kunkin tarkastettavan asian osalta arvioidaan miten asiat ovat suhteessa arviointiperusteisiin, mistä mahdolliset erot johtuvat ja mitä niistä seuraa sekä mihin toimenpiteisiin toiminnan kehittämiseksi tulisi ryhtyä.

Tarkastuksesta laaditaan työpaperit, jotka dokumentoivat kaiken sen tehtyä työtä koskevan olennaisen informaation, joka tukee johtopäätöksiä ja toimeksiannon tuloksia. Työpaperit laaditaan ja säilytetään siten, että havainnot, analyysit ja johtopäätökset sekä mahdolliset suositukset voidaan myös jälkikäteen niiden perusteella todentaa.

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

9.1.3 Raportointi

Tarkastushavainnot ja mahdolliset kehittämissuositukset sekä tilanteen mukaan tarkastusraportin luonnos käydään tarkastuskohteen johdon kanssa läpi tarkastuksen loppukeskustelussa. Tarkastettavasta kohteesta vastuussa oleville annetaan mahdollisuus esittää näkemyksensä havainnoista ja johtopäätöksistä ennen lopullista raportointia, ellei ole perusteltua syytä menetellä toisin.

Tarkastusraporttiin liitetään tarkastuskohteen johdon vastine, josta käy ilmi, hyväksyykö johto esitetyt kehittämissuositukset sekä miten ja millä aikataululla kehittämissuositukset aiotaan toteuttaa. Tarkastusraportti tai sen ote jaetaan tarkastuskohteen johdolle ja muille vastuutahoille, joita tulokset ja mahdolliset suositukset suoraan koskevat. Hallitus ja toimitusjohtaja saavat raportin tai sen tiivistelmän tiedoksi.

Mikäli sisäisen tarkastaja katsoo, että johdon hyväksymä riski jossain kohdin on hyvinvointialueen kannalta liian suuri, hänen tulee saattaa asia välittömästi hallituksen puheenjohtajiston tietoon. Sisäisen tarkastuksen on niin ikään viivytyksettä raportoitava hallitukselle havaitsemistaan merkittävistä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan tai johtamis- ja hallintojärjestelmän puutteista sekä väärinkäytöksistä tai olennaisista väärinkäytösepäilyistä.

Kirjallisen raportoinnin sijaan tai lisäksi tulokset voidaan esitellä suullisesti.

9.1.4 Julkisuus

Tarkastusraporttien sekä muiden tarkastuksen tuottaminen asiakirjojen julkisuus määräytyy hyvinvointialueen käytäntöjen mukaisesti / viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti.

9.1.5 Seuranta

Sisäinen tarkastus seuraa säännöllisin välein kehittämissuositusten käsittelyä ja suositusten perusteella toteutettujen toimenpiteiden tehokkuutta riskien hallitsemisessa ja toiminnan kehittämisessä. Seurannan tuloksista raportoidaan tarkastuskohteen vastuuhenkilöille, toimitusjohtajalle sekä hallitukselle.

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

9.2 Konsultointitoimeksiannon toteuttaminen

Konsultointitoimeksiannon suunnittelusta, menetelmistä, raportoinnista ja seurannasta sovitaan erikseen toimeksiantajan kanssa. Merkittävimmissä toimeksiannoissa suunnittelu ja raportointi toteutetaan kirjallisena.

9.3 Dokumentaation arkistointi

Tarkastus- ja muut raportit sekä työpaperit säilytetään sisäisen tarkastajan ohjeiden / arkistolain (831/1994) ja hyvinvointialueen arkistointia koskevien määräysten mukaisesti

10. Raportointi hallitukselle ja ylimmälle johdolle

Sisäinen tarkastaja raportoi (ml. suullinen raportointi) säännöllisesti hallitukselle sekä hyvinvointialueen johtajalle toimintasuunnitelman toteutumisesta, merkittävistä avoimista riskeistä sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja johtamis- ja hallintojärjestelmän tilasta.

Sisäisen tarkastajan on raportoitava hallitukselle riippumattomuutta tai objektiivisuutta vaarantavista tekijöistä ja olennaisista poikkeamista sisäisen tarkastuksen ammattistandardeista. Sisäinen tarkastaja raportoi myös siitä, noudattaako sisäinen tarkastus yleisesti hyväksytyjä sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja ja eettisiä periaatteita.

11. Sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen koordinointi

Sisäinen tarkastaja huolehtii hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen ja sen tilintarkastajien välisen yhteistyön koordinoinnista ja sen edellyttämästä riittävästä yhteistyöstä ja yhteydenpidosta. Koordinoinnilla pyritään varmistamaan, että tarkastustoiminta on riittävän kattavaa ja että päällekkäistä työtä ei tehdä.

Hyvinvointialueen tilintarkastajilla on oikeus tutustua kaikkiin tarkastuskertomuksiin ja sisäisen tarkastuksen työpapereihin. Vastavuoroisesti sisäisellä tarkastuksella on oikeus saada kaikki tilintarkastajien raportit ja lausunnot tiedoksi. Sisäisen tarkastuksen oikeudesta tutustua tilintarkastajien työpapereihin voidaan sopia erikseen.

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

12. Sisäisen tarkastuksen ammattitaito ja laadunvarmistus

Sisäisellä tarkastuksella tulee kokonaisuutena olla tai sen tulee hankkia tehtäviensä suorittamiseen tarvittavat tiedot, taidot ja muu pätevyys. Sisäisen tarkastuksen henkilöstön tulee ylläpitää ja lisätä tietojansa, taitojaan ja muuta pätevyyttään jatkuvan ammattitaidon kehittämisen kautta. Sisäisen tarkastajan tulee varmistaa tehtävien edellyttämä jatkuva ammatillinen kehittyminen.

Sisäinen tarkastaja vastaa ulkoa hankittujen tarkastuspalveluiden laadun valvonnasta.

Sisäisen tarkastuksen tulee kehittää ja ylläpitää sisäisen tarkastuksen laadunvarmistusmenettelyitä. Menettelyihin sisältyvät sekä jatkuvat laadunvarmistusmenettelyt että tarvittaessa säännöllisin väliajoin tehtävät sisäiset ja ulkoiset arvioinnit sisäisen tarkastuksen toiminnan laadusta.

Sisäinen tarkastaja raportoi laadun varmistuksesta ja kehittämisohjelmasta, joko erikseen, tai vuosittaisen toimintasuunnitelman toteutumisen yhteydessä.

13. Voimaantulo

Tämä toimintaohje tulee voimaan, kun aluehallitus on sen hyväksynyt. Sisäisen tarkastajan on vuosittain arvioitava toimintaohjeen päivitystarpeet ja tarvittaessa esitettävä siihen tehtävät muutokset hallitukselle.

Tämän ohjeen lisäksi hyvinvointialueen hallintosäännössä (aluevaltuusto 7.3.2022) on todettu sisäisestä tarkastuksesta seuraavasti:

98 § Sisäinen tarkastus ja sen tehtävät

Hyvinvointialuelain 51 § mukaan aluehallituksen tulee järjestää riippumaton sisäinen tarkastus. Sisäisen tarkastuksen suorittamista varten hyvinvointialueella on sisäinen tarkastaja.

Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoi aluehallitukselle ja hyvinvointialuejohtajalle.

Päiväys	5.12.2022
Versio	1.0
Laatija	Sisäinen tarkastaja Tommi Koskinen
Hyväksyjä	Aluehallitus

Sisäinen tarkastus:

1. tukee hyvinvointialueen toiminnan kehittämistä riippumattoman ja objektiivisen tarkastuksen ja konsultoinnin avulla;
2. suorittaa tarkastuksia ja arviointeja sisäisen tarkastuksen yleisesti hyväksytyjen standardien ja suositusten mukaisesti;
3. suorittaa aluehallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa määritellyt muut tehtävät.

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus viivytyksettä saada toimeksiantojansa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat salassapitosäännösten estämättä.